

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ

Джиджора Ніна Миколаївна, студентка IV курсу (групи ФЯб-1-8-4.0д), спеціальності «Мова і література (японська)» Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: А. О. Букрієнко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри східних мов і перекладу Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

У статті розглянуто актуальність вивчення територіальних діалектів Японії на державному рівні, їх культурна важливість для народу Японії та територіальні діалекти, як засоби поліпшення міжособистісної комунікації.

Ключові слова: територіальний діалект; міжособистісна комунікація; японська мова

Актуальність та доцільність дослідження. Територіальні діалекти – різновиди загальноживаної народної мови окремої країни, які вживаються порівняно обмеженим колом людей, залежно не лише від їх географічного минулого, а й від соціоекономічного, культурного й професійного менталітету (Бондарук, 2020: 16). Хоча в повсякденному житті діалекти носять переважно нейтральний характер, при застосуванні в публіцистичних та художніх творах, вони несуть експресивний характер і є невіддільною частиною мовного портрета особи (Ліщук, 2020: 18). Територіальні діалекти – це переважно усна форма мови, яка існує поряд з загальноприйнятою літературною мовою, але сама поширеність діалекту в окремій країні вказує на характер і минуле особи, яка ним спілкується.

Японія – країна, багата на велику різноманітність територіальних діалектів, які виникли через географічні фактори і соціоекономічні. На загальному рівні, діалекти Японії поділяють на Східно-японські та Західно-японські говірки, але навіть серед них виокремлюються більш поширені чи, навпаки, говірки, які настільки обмежені в спілкуванні, що вони на грані вимирання (Бондарук, 2020: 22). Проте, для населення Осаки, де переважно

спілкуються лише на говірці Осака діалекту Кінкі, їх стиль мовлення є невід'ємною і важливою частиною повсякденного життя.

Актуальність дослідження зумовлена саме важливістю територіальних діалектів для населення Японії. Японці мають абстрактне поняття *uchi-soto* («учі-сото», дослівно: «дім-вулиця»), де *uchi* – це своє, рідне і споріднене. Людей, які переважно розмовляють на однаковому діалекті, японці приймають, як «своїх». Вивчення діалектів дозволить не лише розрізнити їх численність, а й покращити міжособистісну комунікацію між міжнародними компаніями. Розвинута економіка Японії робить її одним з найголовніших партнерів для багатьох країн світу, включаючи Україну (Крисюк, Куликов, Чебанова, 2017: 1).

Мета дослідження полягає в доведенні актуальності вивчення територіальних діалектів Японії, як важливої частини міжособистісної комунікації на державному рівні, і популяризації вивчення діалектології.

Різноманітність територіальних діалектів та їх видозміни по території Японії переважно зумовлені географічними особливостями, наприклад Японськими Альпами, річками, і морськими протоками між окремими островами країни. Крім того, феодальна історія країни, яка на століття призупинила зв'язки між префектурами, дала можливість не лише японській мові розвиватися, як ізольованій мові, а й окремим діалектам теж (Бондарук, 2020: 22). Наприклад, тема генеалогії діалектів островів Рюкю і префектури Кагосіми спірна з-поміж лінгвістів. Деякі навіть вважають, що це окремі групи мов, а не територіальні діалекти (Ліщук, 2020: 27).

У ХХ столітті в Японії формується офіційно затверджена літературна мова – єдина форма мови, яка використовується у всіх сферах. Майже все населення Японії володіє літературною мовою на тому чи іншому рівні. Популяризації літературної мови сприяли навчання, особливо в школах, і засоби масової інформації (Бондарук, 2020: 32). Газети, журнали, художня література і навіть телебачення стали одним з головних методів поширення літературної мови по всій країні. Зокрема телебачення мало досить великий

вплив на населення. За даними 1983 року лише 2,8% опитуваного населення не дивились телебачення зовсім (Бондарук, 2020: 33). На жаль, через поширення літературної мови та неофіційність територіальних діалектів, головним джерелом при їх дослідженні є саме носії віком понад 60 років, хоча й вони під впливом літературної мови не можуть повністю пригадати власний діалект (Бондарук, 2020: 22).

Хоча літературна мова є головним засобом міжпрефектурної комунікації, територіальні діалекти і досі використовуються великою частиною японського населення. З-поміж рідних, знайомих і навіть співробітників, територіальний діалект набуває перевагу. Як було зазначено вище, для японців принцип «учі-сото» є важливою частиною менталітету і культури, тож діалект – це головний метод комунікації з «учі» («своїми»). Хоча японські лінгвісти ХХ-го століття вважали, що діалекти взагалі зникнуть з мовлення населення, але серед середнього і молодшого покоління, люди зазвичай вільно користуються власним діалектом попри знання літературної мови (Бондарук, 2020: 43).

Отже, для населення Японії діалекти є невід'ємною частиною повсякденного життя та мовленнєвої спадщини.

Зважаючи на суттєві лексичні, граматичні та фонетичні зміни в окремих діалектах, для японців, як й іноземцям, важливо вивчати діалектологію мови. Агентство перекладу в Лондоні «Asian Absolute» пише: «місцева лексика та граматичні конструкції можуть створити взагалі окрему мову і, на перший погляд, для не носіїв мови, [діалект] може здаватися неприступним» (Team, 2017). Часом, навіть носії мови не повністю розуміють діалект і, через фонетичні зміни, розгублюються. Саме тому серед японців літературна мова більш поширена для міжпрефектурної комунікації, але для взаєморозуміння і рапорту, потрібно розуміти характер співрозмовника, а мовний портрет – один з головних складових характеру.

У світовій статистиці, економіка Японії є третьою за розмірами ВВП (Крисюк, Куликов, Чебанова, 2017: 4). Ця країна – один зі світових лідерів у сфері технологій й, попри тривалу економічну кризу, країна вважається

однією з найвигідніших для міжнародних економічних відносин. Японія – єдина країна Азії, яка входить до «Групи-7» (Корсунський, 2020: 1). Дипломатичні відносини між Україною і Японією були встановлені ще в 1992 році, але найважливіші економічні та культурні зв'язки були встановлені саме після 2014 року. Співпраця з Японією відбувається в багатьох сферах – політичній, науково-технічній, торгово-економічній, навіть гуманітарній (Мошко, 2020: 2). Співпраця відбувається і на культурному рівні, особливо з відкриттям Україно-Японського центру і зі святкуванням «Року Японії в Україні» у 2017 році, на честь 25-річчя становлення дипломатичних відносин (Мошко, 2020: 4).

Українські бізнеси вчать на прикладі закордонних бізнесів, Японії в тому числі. Але для багатогранних, дійових міжособистісних взаємовідносин, потрібно розуміти тонкощі японської мови. Для просування власного бізнесу в будь-якій префектурі Японії, потрібно розуміти особливості їх окремого територіального діалекту поряд з літературною мовою. Як було зазначено вище, для японців – територіальний діалект займає особливе місце в їх серці, тож знаючи тонкощі їх особливого діалекту буде важливим чинником при створенні рапорту. Крім того, це стандартна культура мовлення – розуміти мову співрозмовника. Наявність перекладача або власне знання територіальних діалектів дозволить налагодити бізнес-контакти й комунікацію (Team, 2017).

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Отже, саме явище територіальних діалектів в японській мові свідчить про їх важливість для населення. Адже, хоча майже все населення спокійно розмовляє літературною мовою незалежно від регіону, територіальні діалекти досі використовуються серед рідних, близьких, друзів і навіть бізнес-партнерів. Тож, для України, яка має досить тісний зв'язок з Японією і далі хоче просунути контакти, вивчення тонкощів територіальних діалектів є вкрай важливим для сприяння позитивних міжособистісних зв'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Team A. Japanese Dialects. Asian Absolute Ltd, UK. 2017. URL: <<https://asianabsolute.co.uk/blog/2017/04/28/japanese-dialects/>>.
2. Бондарук В. Діалектна лексика на матеріалі японської мови. Магістр. Київ: Київський національний лінгвістичний університет, 2020. 87 с.
3. Зінкевич Є. Використання діалектизмів у текстах публіцистичного стилю та особливості їх перекладу. Бакалавр. Київ: Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського, 2021. 96 с.
3. Корсунській С. Аналіз поточного стану відносин Україна-Японія. Портал зовнішньої політики України. 2020. URL: <http://fpp.com.ua/analiz-potochnogo-stanu-vidnosyn-ukrayina-yaponiya/>.
4. Крисяк Л., Куликов Д., Чебанова А. Аналіз економічної стратегії розвитку Японії. *Економіка і суспільство*. Мукачево: Мукачівський державний університет, 2017. № 8. С. 169–173.
5. Ліщук А. Лексико-граматичні особливості діалектів Хоккайдо та Сікоку. Магістр. Київ: Київський національний лінгвістичний університет, 2020. 96 с.
6. Мошко А. Українсько-японські відносини на сучасному етапі. *Наукові записки студентів та аспірантів*. Серія «Міжнародні відносини», 2020. № 5. С. 242–245.